

МЕДІЙНА ПОЛІТИКА ТА ГРОМАДСЬКА ДУМКА В КНР НА ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ФАЗИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Анісов Артур

здобувач третього рівня вищої освіти
кафедри політології та державного управління,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
(керівник – проф. Микола Польовий)
ORCID: 0000-0002-5118-3666

В умовах загострення глобального геополітичного протистояння інформаційна політика Китайської Народної Республіки щодо російсько-української війни стає важливим індикатором реальної зовнішньополітичної стратегії Пекіна, що виходить за межі офіційних дипломатичних заяв. Актуальність теми зумовлена необхідністю розуміння механізмів, за допомогою яких підконтрольні державі медіа конструюють інформаційний порядок денний, балансує між декларованим нейтралітетом та стратегічним партнерством з РФ. Метою роботи є виявлення ключових наративів, інструментів цензури та маніпуляцій у китайському медіапросторі, а також аналіз їх впливу на формування суспільної думки стосовно російської агресії. У теоретичному вимірі досліджується проблематика може інтерпретуватися кризь призму політичного реалізму, що пояснює проросійську риторичну стратегію балансування проти впливу США, та конструктивістських підходів, які акцентують увагу на ролі державних медіа у формуванні антизахідної ідентичності та консолідації суспільства довкола офіційних наративів.

Питання висвітлення російського вторгнення в Україну китайськими медіа поставало суперечливим із моменту початку активних бойових дій. Європейська служба зовнішніх справ заявила, що підконтрольні китайській владі ЗМІ та офіційні канали в соціальних мережах поширювали вибрані прокремлівські наративи [12]. За даними «BBC» та «CNN», ці наративи поширюються за сприяння таких державних ЗМІ Китаю, як «Global Times», «CCTV» (Китайське центральне телебачення) та «People's Daily» [8]. Також під сумнів потрапило дотримання принципів журналістської етики та доброчесності цими ЗМІ. Як доказ щодо цих звинувачень наводилася інформація, що «Horizon News» тематично спрямований на висвітлення міжнародних відносин, підрозділ агенції «The Beijing News», за два дні до початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну випадково опублікував у своєму офіційному акаунті «Weibo» внутрішнє повідомлення, у якому містилися вказівки, що вимагали цензурування та обмеження «прозахідного» та «несприятливого для Росії» контенту. Водночас на вебресурсі «Global Times» з'явилася стаття, у якій Донецьку і Луганську області було названо «двома нація-

ми» (державами). Згодом статтю видалили, оскільки усі ЗМІ КНР ухвалили називати ці дві території «регіонами» [3, с. 8].

Існують також дані, що медіа КНР висвітлювали події вибірково. У «Deutsche Welle» та «CNN» китайські журналісти уникали таких слів, як «вторгнення» та «атака», що свідчило про їх упередженість та підвищену схильність до поширення інформації, отриманої від російських офіційних осіб, а також пропаганду антиамериканських настроїв [3, с. 8]. Натомість «The Wall Street Journal» зазначає, що висвітлення конфлікту китайськими державними медіа характеризується своєю стриманістю, що свідчить про обережний підхід китайського уряду. Подібну думку виражає «Radio France Internationale», підкреслюючи те, що хоча Пекін і не засудив вторгнення Росії, він водночас не заохочує своїх громадян підтримувати українців, але також відкрито не підтримує Росію [3, с. 8].

Окремим інцидентом позначилася китайська цензура. Упродовж трансляції церемонії відкриття зимових Паралімпійських ігор 2022, які проходили в Пекіні 4 березня, Центральне телебачення Китаю «ССТV» заглушило фрагмент виступу голови Міжнародного паралімпійського комітету Ендрю Парсонса, який у промові англійською мовою згадав про війну, різко засудив вторгнення Росії в Україну та закликав до миру. Повного перекладу його промови також не було оприлюднено [3, с. 8]. Водночас ЗМІ видалили момент, коли 20 українських спортсменів аплодували голові комітету та закликали до миру. Міжнародний паралімпійський комітет охарактеризував це як випадок цензури і висунув до «ССТV» вимогу надати пояснення ситуації [3, с. 8].

У медійній політиці Китай доволі тісно співпрацює із російськими ЗМІ. У березні 2022 року китайський журналіст Лу Югуан з державного каналу «Phoenix Television» був єдиним іноземним кореспондентом, який перебував на передовій на боці російських військ [7]. Особливо гостро російські наративи у китайських державних ЗМІ були помічені після різанини в Бучі. 5 квітня на каналі «ССТV-4» транслювали заяву міністра закордонних справ РФ Сергія Лаврова про те, що трагедія в Бучі є поширеним Україною та Заходом фейком із метою створення наклепу на Росію. ЗМІ КНР вибірково висвітлювали огляд місця подій президентом України Володимиром Зеленським, водночас ігноруючи будь-які зображення з місця різанини та інтерв'ю місцевих жителів. У «Global Times» поширювали тези, що різанина в Бучі була створеним за участі США «рекламним ходом». Опублікований 5 квітня репортаж «ССТV» мав назву «Міністр закордонних справ Росії: розкриття брехні у справі Бучі», а такі інші китайські агенції як «Xinhua News» та «People's Daily» станом на 6 квітня взагалі детально не повідомили про події в Бучі [3, с. 8].

У межах дослідження було також проведено моніторинг статей перших днів повномасштабного вторгнення РФ в Україну, опублікованих у щоденному англо-

мовному виданні «China Daily», що належить Центральному відділу пропаганди КПК, щодо визначення тональності, а також наявності пропаганди, ознак замовності та маніпуляцій.

Відповідно до змісту інформаційних матеріалів щодо російсько-української війни на сайті інформаційного агентства «China Daily», більшість, присвячених російсько-українській війні новин в китайському медіапросторі, виражають цілковиту нейтральність позиції КНР. Відповідаючи державній позиції, китайські ЗМІ намагаються дотримуватися поширення новин виключно з нейтральної точки зору. Однак аналіз новин дає змогу помітити як прояви позитивних, так і негативних для України тверджень. Ключовими позитивними наративами є застосування термінів «агресія» та «військовий наступ» щодо дій РФ проти України. Проте такі згадки є нечисельними. У той час як частіше зустрічаються проросійські наративи, виражені у вжитку терміну «військова операція» [1, с. 5–9].

Здебільшого дотримуючись позиції нейтральності, у китайських ЗМІ також намагаються утримуватися від пропагандистських наративів. Тим не менш, матеріали, що просувають інтереси РФ чи виражають неприховані проросійські наративи в межах основних тез пропаганди держави-агресора, зустрічаються серед опрацьованих статей в обсязі 22,2 %. Також 4,3 % від загальної кількості статей містять відверті пропагандистські твердження. Загальний рівень пропаганди та маніпуляцій у ЗМІ КНР було оцінено 26 %, що виражає достатню прихильність зовнішньої політики Китаю до РФ [1, с. 10].

Окрім транслювання проросійських наративів через медіа, громадська думка в КНР щодо російсько-української війни формувалася під впливом низки внутрішніх та зовнішніх факторів. Через зростання антиамериканських настроїв, а також двостороннього стратегічного партнерства між Китаєм і Росією, ЗМІ Китаю в останні роки дотримувалися тенденцій, що переважаюча громадська думка серед китайського суспільства підтримує дії та позицію президента РФ Володимира Путіна. Хоча антивоєнні та проукраїнські настрої існують, їх не так багато, до того ж вони критикуються з боку проросійських мас.

Як повідомляє «Голос Америки», на ранніх етапах військового конфлікту між Росією та Україною в китайських соціальних мережах з'явилася велика кількість суперечливих коментарів. У поєднанні з тим фактом, що онлайн-дискусії суворо контролюються та цензуються державою, існує думка, що китайська громадська думка щодо цього питання розділилася на дві протилежні фракції [4].

З одного боку, багато коментарів відверто підтримують РФ, визнаючи турботу Росії про національну безпеку та пояснюючи погіршення російсько-українських відносин причетністю НАТО та західних країн, зокрема США. Як наслідок, ці коментатори підтримують військове вторгнення в Україну і навіть характеризують російського президента Володимира Путіна як героїчного лідера,

який наважився кинути виклик Заходу [4]. Відповідно до опитування, опублікованого американсько-китайським моніторингом, у квітні 2022 року 75 % китайських респондентів заявили, що частково або повністю погоджуються з тим, що підтримка Росії в конфлікті відповідає національним інтересам Китаю [10].

З іншого боку, антивоєнні діячі в КНР також існують, до цієї групи входять громадські діячі Цзінь Сін, Юань Лі та Ке Лань. Низка професорів і випускників навчальних закладів, зокрема Пекінського університету та Університету Цінхуа, публічно висловлювали антивоєнні заяви, але ці висловлювання піддавалися жорсткій критиці з боку користувачів мережі, а також цензурі, або ж видалялися на платформах соціальних мереж КНР [5]. Китайська компанія «NetEase» опублікувала декілька відео з критикою Росії, у яких висловилися китайці, що живуть в Україні, та українці, що живуть у КНР [11].

Проте на тлі обговорення російсько-української війни деякі користувачі мережі в КНР також пропагували силове приєднання РК (Тайваню) до материкового Китаю. У відповідь деякі китайські державні ЗМІ закликали громадськість раціонально коментувати війну, утримуючись від паралелей із китайською політикою [9].

Згідно з опитуванням НПО «Genron», оприлюдненим у листопаді 2022 року, щодо поглядів китайців на російське вторгнення, 39,5 % респондентів відповіли, що дії Росії «не є неправильними», 21,5 % зазначили, що «дії Росії є порушенням Статуту ООН і міжнародного права, і потрібно виступати проти дій РФ», а 29 % стверджували, що «дії Росії є неправильними, але варто враховувати обставини» [6].

Також у травні 2023 року Центр міжнародної стратегії та безпеки Університету Цінхуа опублікував результати проведеного опитування громадськості щодо ставлення до російсько-української війни. Відповідно до висвітлених матеріалів, 80 % респондентів із КНР вважають США та інші західні країни винними у «кризі» щодо України, у той час як на РФ відповідальність за конфлікт покладають лише 8 % респондентів, а 11,7 % взагалі вважають винною Україну [3].

Отже, медійна політика Китайської Народної Республіки щодо висвітлення російського вторгнення в Україну демонструє виразну дихотомію між офіційно задекларованим дипломатичним нейтралітетом та фактичним інформаційним сприянням державі-агресору. Моніторинг державних ЗМІ та аналіз суспільних настроїв виявляють системне застосування цензури, маніпулятивної термінології та ретрансляцію прокремлівських наративів, що є інструментом посилення антиамериканських настроїв та легітимізації дій РФ в очах внутрішньої аудиторії. Враховуючи тісне стратегічне партнерство Пекіна та Москви, китайський інформаційний простір функціонує як резонатор російської пропаганди, де крізь призму викривленого висвітлення подій, зокрема заперечення військових злочинів,

формується стійкий суспільний консенсус, що покладає відповідальність за війну на Захід, нівелюючи об'єктивні факти порушення міжнародного права.

Список використаних джерел

1. Анісов А. О. Місце російсько-української війни у зовнішній політиці КНР. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2022. Т. 1, № 14. С. 6–10. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/issue/view/437> (дата звернення: 31.03.2026).
2. Анісов А. Позиція державних ЗМІ Китайської Народної Республіки щодо російсько-української війни. *Researcher's Space (A. Anisov)*. URL: <https://www.researcher-ar.anisov.pp.ua/ua/prc-media> (дата звернення: 31.03.2026).
3. Гасюк Д. Хто винен у війні: Росія чи Україна? Несподівані результати опитування китайців. *Главком*. URL: <http://surl.li/idnpg> (дата звернення: 31.03.2026).
4. Chinese news outlet accidentally posts censorship instructions on Russia-Ukraine coverage. *NextShark*. URL: <https://nextshark.com/chinese-news-russia-ukraine> (date of access: 31.03.2026).
5. Dasgupta S. Ukraine Invasion Sparks Controversial Commentary on Chinese Social Media. *Voice of America*. URL: <http://surl.li/idnct> (date of access: 31.03.2026).
6. How do the Chinese view the Taiwan Strait issue and the Russian invasion of Ukraine? *The Genron NPO*. URL: <http://surl.li/idnyw> (date of access: 31.03.2026).
7. IPC protests Chinese TV censorship of IPC chairman's opening anti-war speech (in Chinese). *RFI*. URL: <http://surl.li/idmyl> (date of access: 31.03.2026).
8. McDonald J. China Ukraine envoy urges allies to 'stop sending weapons' to Kyiv. *Defense News*. URL: <http://surl.li/idocj> (date of access: 31.03.2026).
9. Media call for a rational speech on war (in Chinese). *The Paper*. URL: <http://surl.li/idocq> (date of access: 31.03.2026).
10. Putin hailed as a hero in China (in Chinese). *Deutsche Welle*. URL: <http://surl.li/idnbi> (date of access: 31.03.2026).
11. They stood up and publicly stated «Stop the war and support Ukraine» (in Chinese). *China Digital Times*. URL: <http://surl.li/idojk> (date of access: 31.03.2026).
12. Xi and Lukashenko call for 'soonest' peace in Ukraine at China-Belarus summit. *Reuters*. URL: <http://surl.li/idomi> (date of access: 31.03.2026).

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕДІАСПОЖИВАННЯ В ЕПОХУ ЦИФРОВОГО КАПІТАЛІЗМУ

Морозов Сергій

здобувач третього рівня вищої освіти

кафедри державного регулювання та публічного управління,
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку

ORCID: 0009-0001-2854-7337

Боротьба за підписників в епоху цифрової трансформації стає дедалі більш витонченою. Це також стосується і сфери телебачення. Будь-яка телевізійна платформа стикається, з одного боку, питаннями утримання підписників та, з іншого, що саме цим підписникам запропонувати. Цифрова трансформація медіа та поява